

зборів, обговорення відкритого заняття тощо. Перевагами ділових ігор є виконання певних ролей із наступним обговоренням та аналізом, що дозволяє зрозуміти мотиви поведінки учасників гри і визначити допущені у процесі помилки. Слід зазначити, що в діловій грі навчання відбувається у процесі спільної діяльності. Кожен розв'язує своє завдання і виконує свою роль. Спілкування в діловій грі – це не тільки спільне засвоєння професійних знань, але й імітація комунікації людей у процесі роботи, це навчання спільній діяльності, умінням і навичкам співпраці. Перевагами такого виду занять є максимальне наближення навчання до реальної практичної діяльності фахівців даної галузі, а також, що не менш важливо, застосування теоретичних знань на практиці; розвиток логічного мислення, здатність швидко та адекватно реагувати на поставлені питання, удосконалення мовлення, уміння спілкуватися в колективі, формування усвідомлення належності до певного колективу, групи, що допомагає навчитися контролювати емоції, виявляти повагу до думки інших, навчає поважати членів колективу тощо.

Таким чином, вивчаючи проблему формування і розвитку soft skills у майбутніх учителів природничих наук, визначаємо як умову ефективності реалізації формування універсальних, загальнокультурних компетентностей, вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців.

Список використаних джерел:

1. Длугунович Н.А. (2014) Soft skills як необхідна складова підготовки IT-фахівців. *Вісник Хмельницького національного університету*, 6, 219. (с. 239-242)
2. Коваль К.О. (2015) Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливіших чинників працевлаштування. *Вісник Вінницького політехнічного університету*. 2. (с. 162-167).
3. Ткачук І.І. (2016). Формування у старшокласників спрямованості на майбутній професійний успіх. (дис... канд. пед. наук). Київ. 298 с.
4. Berglund A., Heintz F. (2014) Integrating Soft Skills into Engineering Education for Increased Student Throughput and more Professional Engineers. LTHs 8:e Pedagogiska Inspirationskonferens, 17 december, Linköping University, Sweden – 2014. Retrieved from https://www.lth.se/fileadmin/lth/genombrottet/konferens2014/11_Berglund_Heintz.pdf.

ВИКОРИСТАННЯ ІДЕЙ А.С. МАКАРЕНКА У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

*Сайко Н.О.
Полтава, Україна*

Педагогічна спадщина А.С. Макаренка викликає безперервну наукову полеміку, зіставляючи його погляди, дії, прийняті рішення з сучасністю. Багато зараз ми чуємо критики у бік А.С. Макаренка, про те, що і використовував дитячу працю, і застосовував фізичні покарання, і про те, що вкрав дитинство у дітей тощо. Однак, щоб зрозуміти людину, потрібно проаналізувати за яких

умов були прийняті ті чи інші рішення і можливо саме вони були правильними і ефективними.

Згадується початок заснування колонії імені М. Горького в с. Ковалівка (під Полтавою). Антон Макаренко приїхав на пустир – в лісі галявина, гектарів 40. В стороні було п'ять геометрично правильних цегляних будівель, це і була колонія для правопорушників [1]. Уявімо собі, що зараз хтось із нас потрапить в таку ситуацію із завданням «Побудувати колонію» та ще і організувати її успішну діяльність. Однак А.С. Макаренко не розгубився і почав будівництво. Це говорить про його силу духу, вміння виживати у будь-якій ситуації, а ще, що є дуже важливим, не втратити людяність і повагу до себе. Слід зауважити, що і категорія дітей, з якими жив і працював А.С. Макаренко досить специфічна – це діти, які покинуті своїми батьками, суспільством, які зневірилися у можливість нормальних людських взаєностосунків, вони звикли бути голодними, потерпати від холоду. А.С. Макаренко постійно підтримував обездолених дітей, своїми виступами привертая увагу суспільства щодо їх проблем. Так, у 1926 році А.С. Макаренко виступив з доповіддю «Організація виховання важкого дитинства» на Всеукраїнській конференції дитячих городків [3].

Він зміг забезпечити дітям відчуття затишку, тепла, психологічного захисту від усіх негараздів, а також привчити до праці і нормальних шляхів заробляння ресурсів для життя. З першого погляду це, особливо зараз, виглядає як використання дитячої праці, але ще раз підкреслюємо щодо специфічності даної категорії дітей – це «діти вулиці». Вони вже звикли здобувати собі ресурси на життя, в основному крадіжками, обманом, жебракуванням. Антону Макаренку залишалось лише повернути у правильне русло життя дітей, показати, що праведна праця відкриває можливості і забезпечує свободу, повагу особистості, оскільки не треба переховуватися, брехати, терпіти утиски. Особливу увагу А.С. Макаренко приділяв розвитку творчих здібностей дітей, відшукуючи таланти у приймальниках-розподільниках, організовуючи для них конкурси, олімпіади, він знав репертуар своїх вихованців напам'ять.

У творах А.С. Макаренко міститься програма вивчення розвитку сутнісних сил людської особистості, де значна увага приділяється вихованню у колективі. Колектив у досвіді А.С. Макаренко був необхідною умовою найбільш повного розвитку здібностей і свободи особи. Для дітей підліткового віку найбільш значимим є визнання його референтною групою. Для цього А.С. Макаренко використовував суспільну думку як одну з форм впливу на вихованців та як засіб зміни спрямованості домагання на визнання вихованців. А.С. Макаренко розробив теорію дитячого колективу, розкрив основні його ознаки (наявність спільної соціально цінної мети; спільної діяльності, спрямованої на досягнення цієї мети; відносини відповідальної залежності; наявність органів самоврядування); визначив стадії його розвитку, шляхи формування і методикку використання виховних можливостей колективу. Згідно з вченням А.С. Макаренка, характерними ознаками стилю життя і діяльності дитячого колективу є: мажор, почуття власної гідності, здатність до

орієнтування, почуття захищеності, здатність до гальмування, звичка поступатися товаришеві, єдність колективу.

Значне місце в педагогічній царині займають педагогічні ідеї виховання А.С. Макаренка. «Ваша власна поведінка, – писав А.С. Макаренко, звертаючись до батьків, – вирішальна річ. Не думайте, що ви виховуєте дитину тільки тоді, коли з нею розмовляєте, або повчаєте її, або наказуєте їй. Ви виховуєте її в кожен момент вашого життя, навіть тоді, коли вас немає вдома. Як ви одягаєтеся, як ви розмовляєте з іншими людьми і про інших людей, як ви радієте або сумуєте – все це має для дитини велике значення». Сім'я є моделлю суспільства на конкретному історичному етапі розвитку, відображає його моральні та духовні особливості [2].

Отже педагогічна спадщина А.С. Макаренка не втратила актуальності і зараз. Особливо цінним є його досвід у роботі з такими категоріями дітей, як «діти-вулиці», педагогічно занедбані, важковиховувані. Завданням сучасної педагогіки є адаптувати та вдало використати досвід А.С. Макаренка, а не забути його.

Список використаних джерел:

1. Макаренко А.С. Педагогическая поэма. Режим доступа: https://librebook.me/pedagogicheskaja_poema/vol1/1
2. Соціальна педагогіка: мала енциклопедія / За заг. ред. проф. І.Д. Звереві. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – С. 68–69.
3. Спадщина А.С. Макаренка і педагогічні пріоритети сучасності: До 120-річчя від дня народження: Біобібліографічний покажчик / Укл.: З.М. Горова, І.В. Сенча, О.І. Борисенко; Худож. оформл.: І.В. Сенча. – Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2008. – 104 с.

ДІАЛОГІЧНА НАВЧАЛЬНА ВЗАЄМОДІЯ ЯК ДИДАКТИЧНИЙ ФЕНОМЕН

*Семеновська Л.А.
Полтава, Україна
Кікто С.М.
Київ, Україна*

Актуальність проблеми зумовлюється необхідністю вдосконалення освітнього процесу з врахуванням новітніх і традиційних підходів, які мають фундаментальне підґрунтя. Передумовою реалізації означених завдань виступає забезпечення діалогічного характеру взаємодії між учнем/студентом і вчителем/викладачем. Науковою думкою накопичено значний обсяг загальнодидактичних надбань щодо цього питання: філософські основи міжособистісної взаємодії студіювали (В. Андрущенко, С. Артур, М. Бахтін, В. Біблер, О. Бодальов, В. Кемеров, В. Кремень та ін.), евристична сутність навчальної взаємодії (І. Бех, А. Бойко, С. Гончаренко, В. Кан-Калик,